

PERSONAXES DE O GROVE

Cada pobo ten a súa particular historia, polo xeral, interesante e valiosa polo devir dos acontecementos que ao través dos séculos acaeceron. Algúns pasaron a formar parte dos libros de historia ou de documentos importantes; outros non, aínda que non por iso deixan de ter a súa importancia no decorrer do tempo. Pero o que si houbo en todos foron eses peculiares personaxes que chegaron a ser parte da tradición popular. Son coñecidos por todos e frecuentemente saen a relucir as súas anécdotas. Estas, son unha interesante achega á cultura do pobo nunha época histórica determinada, convertendo a esa cidade, vila, aldea ou lugar nun elemento transcendental e imprescindible da nosa riquísima cultura popular. Por iso, é importante lembralos e manter viva a tradición oral que nos deixaron, xa que co paso dos anos, corren o risco de perderse ou quedar no esquecemento. Sirvan estas pequenas historias para realízarlles a humilde homenaxe que se merecen.

*****

Por: Moncho Lavandeiro

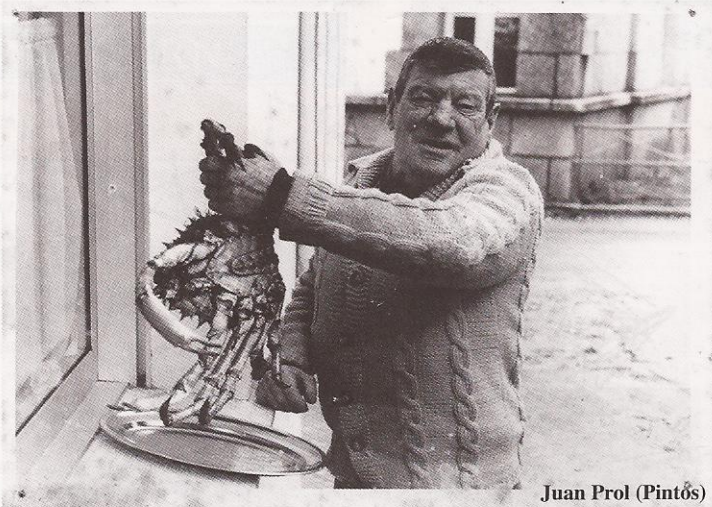
JUAN PROL (PINTOS)

Sr. Juan foi un personaxe moi querido por todos os que o trataron. Aínda que xubilado, seguía sendo un mariñeiro dos pés á cabeza. Todo o que facía sempre o relacionaba co mar: Comiches Juan?:

- “*Xa está a bordo*”.

Coma bo mariñeiro tiña o seu aquel e a súa sorna para dicir e razoar as cousas e, coma bo mariñeiro era consultado á hora de saber que tempo ía facer.

Pasaba moito tempo na taberna do Lavandeiro e, sempre que ía bo tempo, estaba alí sentado na terraza, falando con todo “quisque” que pasaba por diante.

Juan Prol (Pintós)

O Sr. Juan Pintos, saíu á beirarrúa, mirou para o ceo, calculou o vento e díxolle:

- *Siñá Mariví, mañá todos coas toallas e para a praia. Sol a escachar !!*

Pois ben, ao día seguinte aquel suroeste converteuse nun trebón de choiva e vento *que nin dios saía da casa!*

Apareceu a señorita Mariví polo Lavandeiro, veu ao señor Juan que estaba tomando a súa “copiña” de xenebra, - porque sempre lle doía a barriga - e, moi cabreada, díxolle:

- *Sr. Juan ¿No dijo Usted que hoy tendríamos un día de playa?*

O pobre de Juan, mirou para ela e, ao non ter outra desculpa, espetoulle:

- *Señorita Mariví, También se enjañan los de la televisión!!!*

O Home do Tempo

Xa dixemos que o Sr. Juan exercía de home do tempo. Un día dunha nortada infernal un dos presentes dicíalle:

- *Sr. Juan, e todo este nortón durará moito?*

E Sr. Juan coa súa sabedoría contestaba:

- *Todo canto foi para alá ten que vir de volta.*

Non me esquecerei tamén daqueles turistas que viñan todos os anos, no mes de setembro, a pasar ao Grove as vacacións. Ese mes, fai 20 anos, fora moi irregular: vento, choiva, calor, frío,... Atopábase Juan sentado na terraza do Lavandeiro e, ao seu carón tomaban café os veraneantes. Viñan con dous cativos e facía un día deses de Suroeste <¡Que mandaba carallo!> e, como colleran confianza co noso querido Juan, preguntoulle a señorita Mariví (que era a veraneante):

- *Sr. Juan ¿ Que tiempo tendremos mañana?* —pensando en ir á praia da Lanzada e tomar un pouco o sol para chegar a Madrid media morena- .

As Letanías de Juan

Juan Pintos era un gran xogador de “Truco”, e cando tiña “Flor” na súa xogada, dicía, con moita sorna:

*“Yo no soy panadero
ni tampoco amasador
pero cuando me pongo a hacer pan
hago un pan como una “FLOR”
- ¡¡¡ Cantei FLOR !!!”*

*“En la aguja del querer
no hay animal que se pierda
para hacer bien el amor,
y cantar esta “FLOR”
hay que templar bien la cuerda.
- ¡¡¡ Cantei FLOR !!!”
- ¡He dicho “FLOR”!*

FRANCISCO PRIETO PROL ("CHICAVELLA")

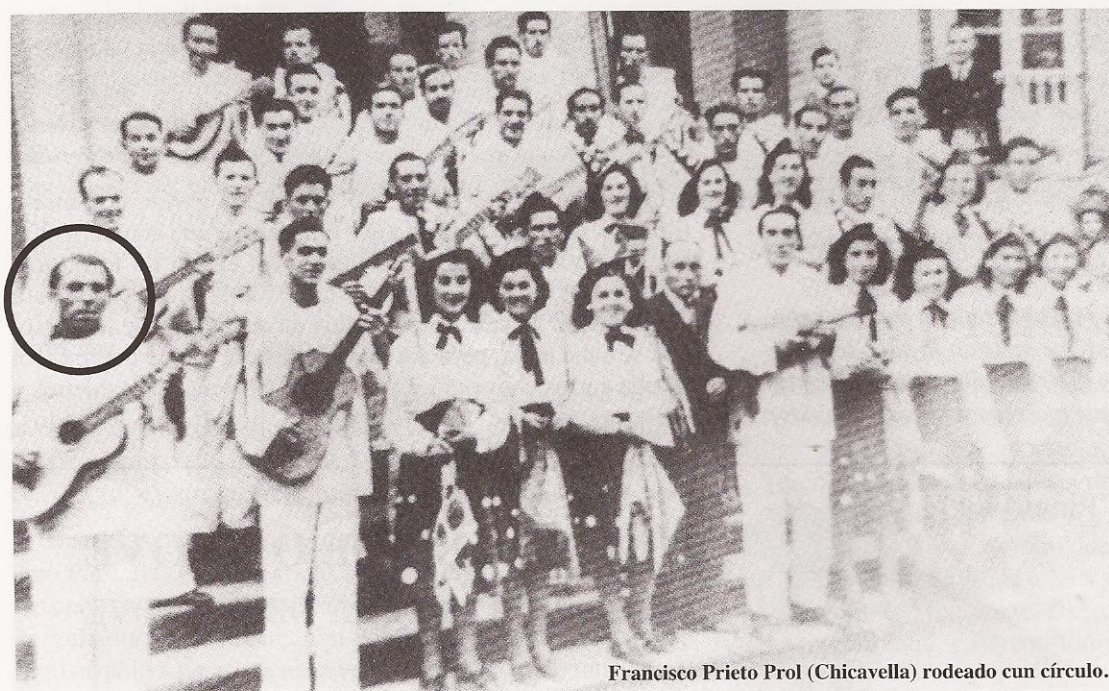
Francisco Prieto Prol, "Chicavella", foi un dos personaxes máis populares que houbo en O Grove, e todo pola súa personalidade e o seu carácter tan peculiar. É desas persoas que non tiveron nunca homenaxes, nin recibiron medallas, nin títulos de fillos predilectos, nin honorarios,..., non foi aventureiro, nin emprendedor, nin emigrante, ... sinxelamente era un mariñeiro que ía ao mar, só ou de tripulante, sen máis aspiracións que gañar para manterse. O que si, era un bohemio puro, tocoulle vivir plenamente no período máis convulsivo da historia de O Grove, os comezos do turismo da Toxa, de cando viñan os señoritos; os tempos do reinado de Afonso XIII, a ditadura de Primo de Rivera, a instauración da II República, a Guerra Civil, os duros tempos da posguerra, a fame,... Sen embargo, nestes tempos, pola necesidade, había moitas inquiredanzas no pobo, necesarias para combater a pobreza, o estado de tensión e o medo que xerou ese tempo. Había un movemento cultural a nivel de pobo moi importante, pois hai que ter en conta de que O Grove estaba illado, o contacto cos outros pobos máis ben era escaso salvo cos pobos mariñeiros veciños como o da Illa de Arousa que era, ben pola pesca e polos costumes o máis parecido, polo que houbo moita relación

Por: José Miguel Besada Fernández

entre ámbolos dous. – Dese movemento cultural que hoxendía está moi esquecido, O Grove destacou moito na comarca e era moi coñecido nas organizacións de obras de teatro e actuacións de grupos musicais populares ao que había gran afección. Importante o grupo Minerva polo frustrado e fatídico intento de representar a obra emblemática de O Grove: "O Señor Feudal", a isto hai que sumarlle tamén o comezo do alumeadado eléctrico, o cine, o baile, as múltiples actuacións musicais foráneas da que había moita afección tanto na xente do pobo como a forasteira como foron as cupletistas. Todo isto e máis as súas circunstancias persoais, foron modelando a personalidade de "Chicavella".

A xuventude de "Chicavella" foi a do tango. Viviu toda a súa vida no tempo do tango, era un personaxe máis dos que se reflecten nas letras do tango, as dificultades, penurias e fracasos amorosos da súa xuventude, eran mesmo as do tango en todo, ata os seus últimos tempos víase sempre bailando e tatarexando un tango xa esquecido. Era frecuente velo agarrado e rañando unha guitarra botando serenatas (non era bo músico, nin bo cantante en sentido musical, senón todo o contrario, só era puro sentimento), era o único sentido que tiña a súa melancólica vida, pois considerábase con orgullo, *coleccionador de gotas de rocío*, o resto non tiña valor ningún, non servía para nada e como consecuencia, era moi namoradizo o que lle trouxo máis dun desgusto. Gustáballe moito a literatura, en especial a poesía, sobre todo a satírica que espetaba de cando en vez, no momento oportuno, e máis cando o ofendían ou o desprazaban.

Pero a gran popularidade que chegou a alcanzar foi por esa vida puramente bohemia e individualista, con falla de solidariedade e compromiso cos demais. A súa liberdade e indisciplina (din que era "*republicano desde el vientre de mi madre*") trouxéronlle moitos problemas, xa estaba afeito a eles, tanto no cuartel da Garda Civil, como no "cagarrón", ou nos xulgados de Cambados, como os que hoxe en día veñen nos xornais veñen resumidos de hai setenta e cinco anos: Alteración do orde público, falta de respecto á autoridade competente, ou sexa, o que pasaba naquel tempo por rondar ás altas horas da noite, algo cargado, sen respectar o toque de queda, ou falando el só,... Xa estaba feito a estes encontros, que non lle facían mella, agás as tundas.

Francisco Prieto Prol (Chicavella) rodeado cun círculo.

Era, como o todo o pobo, galego parlante, agás na poesía e nas sentencias satíricas (non debía estar moi ao tanto de Rosalía nin de Curros), que as dicía en castelán, quizás para dar máis respecto e solemnidade e cando falaba coas autoridades e coas mulleres, coas que non tiña trato, usaba unha linguaxe moi rebuscada, literaria, para lucirse e, a pesar de que os libros eran moi escasos, tiña moita memoria e retentiva nesta arte, recitando en prosa ou en verso, improvisando espontaneamente en castelán segundo o que requirían as circunstancias.

Todo isto é o que fixo que “Chicavella” fose unha persoa do máis popular que houbo en O Grove, pero o que máis se recorda de el, son as anécdotas e as saídas irónicas que tiña cando o picaban. Todo o que dicía ou facía, caía con tanta graza pola súa orixinalidade, que era un punto de atención, salvo cando se poñía moi pesado.

Poñamos agora algunha das súas perlas:

Sobre o matrimonio, que non lle fora moi ben que digamos, resumiuno deste xeito:

- En mi vida solo he asistido a una boda, que fue la mía; más me valdría no haber ido a ninguna.

Uns antigos amigos de xuventude que melloraran o seu status económico, puxéronse un día a vacilalo ata que o encheron tanto que espetoulles:

- Los amigos de otro tiempo me tratan hoy con falsía, me hablan con ironía y gozan con mi tormento.

Unha das moitas veces que o xulgaron en Cambados, non estaba moi de acordo coa marcha do xuízo e interrompíao frecuentemente. Ante as advertencias dos xuíz, que lle dicía:

- Señor Prieto, estese callado y no esté bailando, sinó tengo que dar orden de que lo retiren de la sala.

Ante isto, o acusado colleu o acendedor, acendeuno e púxose a buscar algo polo chan, polo que o xuíz preguntoulle:

- ¿Que está buscando Sr. Prieto?

- Busco la justicia señor juez.

Un día, como tantos outros, estaba na taberna do hotel da Toxa e chegaron uns rapazotes que comezaron a vacilalo e meterse con el. Cando estaba farto deles, espetoulle en castelán, co tino de darlle máis solemnidade:

- ¿Por qué me vituperais si yo, como todo el mundo sabe, soy un ciudadano de bien que no me meto en la vida de nadie y respeto a todo vecino? Estoy disfrutando conmigo mismo un momento de solaz que creo que merece un pobre trabajador

como yo después de una dura jornada de trabajo para conseguir el sustento que merece toda persona de bien. ¿Os agradaría o os enojaría que trataran a vuestros padres con el desdén con que me tratais a mí? ¿No os dais cuenta de que, por mi edad podría ser vuestro padre?

E despois deste parrafeio, mirando detidamente, como analizando as faccións das caras de cada un deles, espetoulles:

- Y, ahora caigo de que lo sea de alguno.

En certa ocasión atopou no chan unha peseta. Mirou para ela e, coa súa filosofía rosmou:

- Por una peseta un caballero no se agacha.

De seguido deixou caer unha moeda de 5 pesetas e volveu, coa súa filosofía:

- Pero por seis sí que puede un hombre agacharse.

Alá por finais dos sesenta inaugurouse en O Grove unha cafetería na Catorse que se chamaba “NASA”, moi moderna con TV de 26 polgadas e con tapa gratis coa “chiquita” de viño.

“Chicavella” entrou e pediu un “chiquito”. Puxéronllo, e dixo:

- Canto che debo?

- 1,50 pesetas – dixo o camareiro.

- CARALLO!! - respostou “Chicavella” - *se a “chiquita” no Jrove vai a 1 peseta.*

- Si – di o camareiro - *pero aquí non é o mesmo.*

- Que conste en acta – sentenciou “Chicavella” – *que este pulpo no entra más en esta Nasa.*

E marchou, pero iso si, pagou.

Aínda que era moi serio, tiña tamén un bo sentido do humor, calquera escusa valía para celebrar algo. Dunha vez viña, nunha gamela pequeniña, dunha soa plaza, de estar na dorna que tiña fondeada preto do peirao. Cando estaba a chegar a terra, fixo unha mala manobra e voltou a gamela. Non lle pasou nada, a auga non lle daba máis que polo xeonllo, pero con tal motivo, marchou á taberna de Paparolo e non máis chegar, largoulle:

- Tienes que convidar y brindar por el único superviviente de un naufragio que acaba de suceder en esta costa de Peralto.

Xeralmente non se cabreaba, tomaba a vida con moita filosofía, como bo bohemio que era, pero, o que non lle sentou ben e tomouno coma unha ofensa, foi cando lle foron uns empregados do concello a conectarlle e cobrarlle o canon para a instalación na súa casa da traída da auga. Do que lles dixo, non se sabe nada, pero adivíñase, pois ese día de inverno, xa levaba varios chovendo, a súa casa estaba chea de caldeiros e bañeiras porque tiña pingueiras por todos os lados.

ACTIVIDADES “Pineiróns”

Agradecemento á:

CONCELLO DE O GROVE
CASA DE CULTURA DE O GROVE